



## ΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Περασταίς 31 Δεκεμβρίου.

Ἐλάβομεν τὴν κάτωθι ἀγγελίαν, τὴν ὅποιαν καταχωρίζομεν ὡς χαρκτηριστικὴν τῶν περὶ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἀγῶνων :

**Παράδοξον γλωσσικὸν φαινόμενον**  
**ΡΩΜΑΪΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ** γραμμὴ νη ἀπ' τὸ ΓΙΩΡΓΟ τοῦ ΚΩΣΤΑ ΡΟΝΤΑΚΗ «Γλῶσσα δίχως Γραμματικὴ δὲ γίνε-ται». Ἄν τύχη κανένας μία πίσκεψι στὰ βιβλιοπωλεῖα μας νὰ πάη νὰ κάνη θαρρῶ πῶς

μὲς τὰ βιβλία ποῦ ἔθῃρει οἱ γραμματικὲς δὲ θᾶναι οἱ λιγότερες· μὰ γιὰ δὲς ἐκεῖ δασκαλικὴ γνῶσι!—Καμιὰ Ρωμαίικια στοίχημα βάνομε πῶς δὲ θὰ βρεθεῖ. Κανενοῦς ἴσια μὲ τώρα τὸ κεφάλι δὲν ἔκοψε νὰ τυπώσῃ Γραμματικὴ τῆς Γλώσσας ποῦ ἀλάκαιρη ἢ Ρωμισοῦνη μιλάει. Μιὰ τέτοια Γραμματικὴ τυπώθηκε μὰ καὶ κεινὴ ἀπὸ Φράγκο στὴ Φραγκιά κάτω. Κάθε μέρα γραμματικὲς τῆς καθαριέβου-σας τυπώνονται, χιλιάδες καὶ χιλιάδες ὄρες τὰ Ρωμιόπολα κ' οἱ Ρωμισοῦλες ἀπ' τῆ ζωὴ τους χάνουσι γιὰ νὰ τὴ μισομάθουσι καὶ χιλιάδες γρόσα οἱ πατερά-δες τοὺς ξεδεύουσι γιὰ νὰ τίς ἀγοράσουσι στὰ παιδιὰ τους. Καὶ τί βγαίνει; Τὸ παιδί ἀπ' τὸ σκολεῖο τελειώνει καὶ τὴ γλῶσσα τοῦ νὰ γράψῃ δὲν ξέρει, πειδὴς καὶ στὰ δεκατέσσερα χρόνια ποῦ σπουδὲς κάνει νὰ πολεμοῦσι καὶ καματοδέρνου-νται, οἱ Δάσκαλοι τὴν ἀληθινὴν τοῦ γλῶσσα τὴ ζωντανὴν νὰ τοῦ ξεμάθουσι καὶ μιὰ ἄλλη ἀνύπαρχτη καὶ φανταστικὴ νὰ τοῦ μάθουσι, γλῶσσα ποῦ δὲν τὴ μαθαίνει. Γιατί πῶς νὰ μάθῃ ἓνα πρᾶμα ἀνύπαρχτο καὶ χωρὶς ὑπόστασι. Τὸ ἴδιο θᾶτανε σὰ νὰ πολεμοῦσε κανένας ἓνα φάντασμα νὰ πιάσῃ. Γι' ἀφτὸ κέμεις οἱ στερνοὶ μέσα στὴ Μεγάλῃ Σκολῇ ἀκόλουθαῖμι στοχαστήκαμε νὰ τὸ διορθώσουσι τὸ κακὸ ἀ-φτὸ. Καλὰ γιὰ ἄχαμνὰ κάναμε δὲν τὸ ξέρουμε. Στὸ φτωχικὸ μας τὸ ἔργο πᾶνω στὴ λαλιὰ τοῦ Λαοῦ καὶ ἀπάνω στὰ βιβλία τῶν Πατεράδων τῆς γλώσσας μας καὶ τῆς ριλολογίας μας στηριχτήκαμε. Εἴχαμε μὲρος μας ἐχτὸς ἀπ' τοὺς τραγου-διστάδες τοῦ μεσαίωνα καὶ ἄλλους τοὺς νεῖους τὸ Βηλαρὰ τὸ Γιάννη, τὸ Χριστό-πουλο τὸ Θανάση, τὸ Σολωμὸ τὸ Νιόνιο, τὸ Βαλαωρίτη τὸν Ἄριστοτέλη, ἀτὸν Πολυλᾶ τὸ Γρακομῆ, τὸ Μαρκορὰ τὸ Γεράσιμο, καὶ ἀπὸ τοὺς πιδὲ νεῖους τὸ Γιάννη Ψυχάρη, τὸν Ἀργύρη Ἑφταλιώτη καὶ τὸν ἀθάνατο μεταφραστὴ τῆς Ἰλιᾶς τὸν Ἀλέξη τὸν Πάλλη. Μὰ καλὸ εἶναι μὴν ξεγαστῇ πῶς καὶ τὸν Παλαμὰ τὸν Κώστα καὶ τὸν Καμπύση τὸ Γιάννη καὶ τόσους ἄλλους ποῦ ἂν δὲν τοὺς ἀναφέρουμε εἶναι γιὰ νὰ μὴ γιομήσουσι μ' ὀνόματα τὸ χαρτί στὴν μπάντα δὲν τοὺς εἴχαμε. Κι' ἀπ' ἀφτὰ ὅλα τί βγάλαμε; Τοὺς Κανόνες τῆς Ρωμαίικης Γλώσ-σας. Κάθε Ρωμιὸς πρέπει νὰ τὴ πάρῃ καὶ τὴ γλῶσσα τοῦ νὰ μάθῃ νὰ γράψῃ. Ἄν εἴχαμε μυαλὸ κ' οἱ ὄχτροὶ τῆς Γλώσσας μας θὰ τοὺς ἔλεγα καὶ στὰ σκολεῖα νὰ τὴ βάλουσι καὶ ὅλες τίς παλιὰς νὰ πετάξουσι. Ὅχι πειδὴς κέμεις τὴ γράφαμε μὰ γιατί τῆς ἀληθινῆς μας Γλώσσας εἶναι. Θὰ ἤθελα ἄλλους πιδὲ κα-τάλληλους ἀπὸ μένα νὰ δῶ σ' ἀφτὸ τὸ ἔργο ν' ἀσκοληθοῦσι καὶ πιδὲ τέλειτα Γραμ-

ματική ἀπ' τῆ δική μου νὰ γράφουσι γιατί τῶπα εἰ γ ὦ 'μ α ι ὁ σ τ ε ρ ν ὄ ς ἀ π' ὁ λ ο υ ς α. Ἐτσι μεγάλο καλὸ στὴ 'Ρωμισσὺνη θὰ γίνει.

Ἡ Γραμματικὴ τὸν ἐρχόμενον Κλαδεργῆ στὸ φῶς θάβγει καὶ τῆ συντρομῆ πειδῆς κι' ἀπὸ ὄχτῶ τυπογραφικὰ φύλλα θάναι τὸ βιβλίον σὲ δ ὲ κ α γ ρ ὄ ς α νὰ τὴν ἴρσομε τὴν ἀνάγκην στανθῆκαμε.

Παρακαλιέται λοιπὸν κάθε ἄνθρωπος ποῦ θέλει τὸ βιβλίον νὰ τοῦρβη στὴ διέφτυσι τοῦ κατατοπιοῦ μου τῆ συντρομῆ του νὰ στείλῃ.

Μὲ τίς ἀψηλῆς ἐκτίμησεις ποῦ θρέφω γιὰ κάθε ἄνθρωπο ποῦ θὰ θελήσει νὰ τὴν πάρῃ. Ὑπογράφουμαι Ὁ Σ υ γ ρ α φ ἔ α ς.

Πῶλι στὶς 15 τοῦ Χριστουγεννᾶ τοῦ 1900.

Ἐκ Μονάχου ἠγγέθη τὴν 22 παρελθόντος μηνὸς ὁ θάνατος τοῦ αὐτόθι ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένου Ἑλληνοσ Ζωγράφου Νικολάου Γύζη. Μετ' αὐτοῦ ἐξέλιπε μία ἀπὸ τὰς σπανίας ἐν τῇ ἑλληνικῇ καλλιτεχνίᾳ δόξας, αἱ ὁποῖαι ἀνεγνωρίσθησαν καὶ πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ὁ Γύζης ἦτο καλλιτέχνης καταλαβῶν διαπρεπῆ θέσιν εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα καλλιτεχνικὰ κέντρα τοῦ κόσμου, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Βαυαρίας, εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν ἀκαδημίαν τῆς ὁποίας διετέλεσε καθηγητής. Τὸ ἔργον καὶ ἡ τεχνοτροπία του δὲν ἐσημείωσαν ἰδίως προσωπικὰς ἐξάρσεις καὶ ὑπεροχὴν, ἀλλ' ὑπῆρξεν εὐσυνειδήτος τεχνίτης ἀνήκων εἰς τὴν χορείαν ἐκείνην τῶν καλλιτεχνῶν, οἱ ὁποῖοι ἠκολούθησαν τὴν καλὴν παράδοσιν. Εἰς τινὰς ἐκ τῶν μεγάλων πινακοθηκῶν τῆς Γερμανίας ὑπάρχουν ἔργα τοῦ Γύζη κατορθώνοντα νὰ προσελκύουν τὸ βλέμμα καὶ τὸν θαυμασμόν πολλὰκις τοῦ παρατηρητοῦ. Ὁ Γύζης διέπρεψεν εἰς τὸ *genre*, διετήρησε δὲ ὡς Ἑλληνα καλλιτέχνης τὴν πρωτοτυπίαν ἑλληνικῶν ἐμπνεύσεων καὶ ἀριστοτεχνικῶς ἐξετέλεσε θέματα ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ μας βίου. Τινὲς δὲ τῶν τελευταίων συνθέσεων του ἐμπνευσμένα ἐκ τῆς ἱστορίας δὲν στεροῦνται μεγαλείου ἐξαίροντος τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ Γύζη ὑπεράνω τοῦ συνήθους.

Ὁ Γύζης ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον, ἣ ὁποία ἔδωκε τοὺς περισσοτέρους Ἑλληνας καλλιτέχνας, τὴν Τήνον. Νεώτατος κατετάχθη τὸ 1858 εἰς τὴν Σχολὴν τῆς ζωγραφικῆς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πολυτεχνείου. Ἀριστεύσας ἐστάλη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν του εἰς Μόναχον, ὅπου δὲν ἐβράδυνε νὰ διακριθῇ. Ἦτο φαινή ἐποχὴ τότε διὰ τὴν ἑλληνικὴν καλλιτεχνίαν. Μετὰ τοῦ Γύζη ὑπὸ καθηγητὴν τὸν Πιλότη ἐσπούδαζον ἐν Μονάχῳ ὁ Ἰακωβίδης, ὁ Βολανάκης, ὁ Λύτρας. Ἡ τάξις δὲ αὐτῆ τοῦ Πιλότη ἀπέδωκε καλλιτέχνας παγκοσμίου φήμης ὡς τὸν Μουγκάτση τὸν πρό τινων μηνῶν ἀποθανόντα ἐν Παρισίοις ζωγράφον.

Ὁ θάνατος τοῦ Γύζη ἐδημιούργησε ἀληθῆς πένθος εἰς τὸν παρ' ἡμῶν καλλιτεχνικὸν κόσμον. Ἐπῆλθεν δὲ ἀτυχῶς εἰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐλέγετο, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ κληθῇ ὁ Γύζης ἐκ Μονάχου ὅπως ἀναδιοργανώσῃ τὴν ἐν τῷ Πολυτεχνεῖῳ Σχολὴν τῆς ζωγραφικῆς ὡς διευθυντὴς αὐτῆς.



## ΞΕΝΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΙ

ΠΟΙΗΣΙΣ - ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ - ΘΕΑΤΡΟΝ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

### ΓΑΛΛΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ θάνατος τοῦ Ἐμμανουὴλ Σιντορέ. Ἐνας ἐκ τῶν αἰσθηματικωτέρων νέων ποιητῶν τῆς Γαλλίας ὁ Ἐμμανουὴλ Σιντορέ ἀπέθανε τὴν 20ην Δεκεμβρίου (ν. ἡ.) εἰς Κάννας. Εἶχε γεννηθῆ εἰς Λανσόν (εἰσοδοί τοῦ Ρήνου). Εἶχε δημοσιεύσει πολλοὺς τόμους καὶ τεύχη ποιημάτων: Τὸ βιβλίον τῆς φιλίας (Μυρζαὴλ καὶ Μυρτίλος) τὸ 1891. Ὡδὴν εἰς τὸν Παῦλον Βερλαῖν τὸ 1892, Δάφνις τὸ 1894, Χρυσοῦς Στίχους τὸ 1896, τὴν Ὀδύνην τῶν ὑδάτων τὸ 1899, Στίχους καὶ πεζὰ τὸ 1899 καὶ τὸν Τάφον τοῦ Στεφάνου Μάλλαρμὲ τὸ 1899. Εἶχεν ἐπίσης ἰδρύσει τὸ 1890 καὶ συντάσσει μόνος ἐν περιοδικῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «Le Joint Graal», τὸ ὁποῖον ἐξεδίδετο ἀρκετὰ ἀτάκτως.

Ἡ «Ἀλκυόνης» τοῦ κ. Γεωργίου Ριβολλέ εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμῳδίαν. Ἡ τάξις τῆς ἀναθιβάσεως ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῶν ἀρχαίων μύθων, τάξις ἣτις ἐδέσποσε κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, φαίνεται, ὅτι ἀναγεννᾶται σήμερον καὶ ἡ γαλλικὴ κριτικὴ δὲν φαίνεται ποσῶς δυσηρεστημένη δι' αὐτό. Οἱ μῦθοι οὗτοι εἶνε ἀναλλοίωτοι, αἰώνιας καλλονῆς—γράφει ὁ θεατρικὸς κριτικὸς τοῦ «Γαλάτου Ἑρμοῦ»—καὶ εἰς τὰς διερχομένας αὐτῶν, τὰς ὁποίας εὐρον οἱ ἀρχαῖοι μᾶς εἶνε εὐχάριστον νὰ προσθέσωμεν τὰς νεωτέρας, ἐνδιαφερούσας ἢ ἀπλῶς περιέργους. Οὕτω δὲ εἰν αἰσθανόμεθα αὐτοὺς ἀνικάνους νὰ φαντασθῶμεν ὅ,τι δὴποτε μετὰ τὸν Αἰσχύλον καὶ τὸν Εὐριπίδην, εἶνε ἐντιμὸν δι' ἡμᾶς νὰ παρέχωμεν εὐσυνειδήτως μεταφράσεις τῶν ἔργων των. Κατὰ τὸν τροπον τοῦτον ὑπάρχουν δύο λογικαὶ μέθοδοι ὅπως χρησιμοποιοῦμεν τὰς ἀρχαίας τραγωδίας διὰ τὴν νέαν σκηνήν: ὁ συγγραφεὺς ἀποπειρᾶται νὰ δημιουργήσῃ δράμα ἴδιον καὶ ἐν στιγμῆς καθ' ἃς συναττάται μετὰ τοῦ ἀρχαίου συγγραφέως ἐξηγεῖ ἢ οἰκειοποιεῖται στίχους ἢ τεμάχια ἀναπτύσσων αὐτὰ ἢ καὶ συμπύσσωσιν κατ' ἀρέσκειαν ἢ ὁ μεταφραστὴς περιορίζει τὰς προσπάθειάς του εἰς τὸ νὰ εἶνε θερησκευτικῶς ἀκριβὴς ἐφ' ὅσον τοῦτο δυνατόν. Ὁ Ρακίνας δταν ἔγραψε τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Ἰφιγένειαν καὶ τὴν Φαίδραν συνειμορφώθη πρὸς τὴν πρώτην τῶν μεθόδων τούτων, ὅπως ἐπίσης ἐσχάτως ὁ Λεκόντ δὲ Αἰλ, δταν ἔγραψε τὰς Ἐρινύδας καὶ ὁ κ. Κάτουλλος Μενδὲς δταν ἔγραψε τὴν Μήδειαν—ἡ δὲ γαλλικὴ κωμῳδία καὶ τὸ Ὄδειον παρέστησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, μεταφράσεις, αἱ ὁποῖαι εἶχον ἐκτελεσθῆ κατὰ τὴν δευτέραν μέθοδον.

Καὶ εἶνε λυπηρὸν, παρατηρεῖ ὁ κριτικὸς τοῦ Γαλάτου Ἑρμοῦ, ὅτι ὁ κ. Γεωργίος Ριβολλέ, τοῦ ὁποίου ἡ Ἀλκυόνης εἰς παριστάνεται ἤδη εἰς Παρισίους δὲν ἐξηκολούθησεν οὔτε τὴν μίαν μέθοδον, οὔτε τὴν ἄλλην.

Ὁ κ. Ριβολλέ διετήρησεν αὐστηρῶς τὸ σχέδιον τοῦ Εὐριπίδου καὶ μίαν σκηνὴν μόνον μετέβαλεν. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ εἶνε ἀπλοῦς μεταφραστὴς προσθέτει

ἀφαιρεί, καὶ μετατρέπει τὰς θαυμασιωτέρας στροφὰς τοῦ Εὐριπίδου. Συχνάκις ἀναπλήροῦ τὴν ἀκριβολόγον ἀπλότητα τοῦ πρωτοτύπου διὰ χάριτος ὀλίγων εὐχεροῦς.

Οὐχ' ἦττον τὸ ἔργον τοῦ κ. Ριβολὲ εἶνε ἄξιον ἐκτιμήσεως. Ἡ ἀπὸ σκηνης ὁμῶς διδασκαλία δὲν ὑπῆρξεν ἀπολύτως εὐτυχῆς λόγῳ τῆς κακῆς διερμηνεύσεως μερικῶν προσώπων καὶ τῶν ἀνακριθῶν σκηνογραφιῶν.

— Ὁ κ. Ἀνοτὴ περὶ τοῦ Βαλζάκ ὡς τυπογράφου. — Εἶνε γνωστὸν ὅτι ὁ Βαλζάκ πλὴν τῶν συγγραφικῶν του ἀσχολιῶν εἶχεν ἀποπειραθῆ νὰ γείνη τυπογράφος καὶ ἰδρυσε τυπογραφεῖον καὶ ἐναυάγησε. Περὶ τῆς ιδιότητος ταύτης τοῦ Βαλζάκ δημοσιεύει ὁ κ. Ἀνοτὴ ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ «Βαλζάκ τυπογράφος». Ἐκ τοῦ ἁρθρου τούτου πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἡ ἰδέα τῶν ἐνιαίων ἐκδόσεων ὀφείλεται εἰς τὸν Βαλζάκ ὅστις πρῶτος, ἐξέδωκε εἰς ἓνα τόμον ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Μολιέρου καὶ τοῦ Λαφονταίνου.

Ὁ κ. Ἀνοτὴ παρέχει καὶ ἄλλας ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τοῦ βίου τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου: Ἀφοῦ ὁ Βαλζάκ ἐτελείωσε τὸ γυμνάσιον τῆς Βανδώμης ἐνεγράφη φοιτητῆς τῆς νομικῆς καὶ λαθῶν τὸ δίπλωμά του ἤρχισε νὰ ἐξακτῆ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου συνεργαζόμενος μετ' ἄλλου συναδέλφου του. Ἐπειτα μόλις τοῦ ἐξεδηλώθησαν αἱ φιλολογικαὶ τάσεις ἐπεδόθη ὀριστικῶς εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον ἐπιτυχῶν παρὰ τοῦ πατρὸς του μισθίου ἐπίδομα ἐκ 1500 φρ. τὸ ὁποῖον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐξησφάλιζεν ἀνετον βίον. Ἀλλὰ μετὰ διετῆ ἐργασίαν τὰ βιβλία του οὐδὲν ἀπέφερον καὶ ὁ πατήρ του μὴ ἀναγνωρίζων πλέον τοιοῦτον ἐπάγγελμα τοῦ ἔκοψε τὸ ἐπίδομα. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ γείνη τυπογράφος. Ὁ Βαλζάκ ἦτο τότε 26 ἐτῶν γεννηθεὶς τὸ 1799.

## ΗΧΩ

**Τὰ Προπύλαια.** Ἐξεδόθη τὸ δεῦτερον τεῦχος τῶν «Προπυλαίων» πανίσχυρον εἰς ἐκλεκτὴν ὕλην γραφικῆς ποικιλίας τοῦ συντάκτου τῶν καὶ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Βλαχογιάννη. Πλήθος διηγημάτων, ποιημάτων, ἱστορικῶν πραγματειῶν στολίζουν καὶ τὸ τεῦχος τοῦτο. Ὁ κ. Βλαχογιάννης διὰ τῶν τμηματικῶν τούτων ἐκδόσεων βραβεῖα νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλολογικὸν του ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνέλιξιν του ὑπόσχεται νὰ καταλάβῃ μίαν ἀπὸ τὰς μοναδικὰς πρῶτας θέσεις εἰς τὴν φιλολογίαν μας.

Τὸ β'. τοῦτο τεῦχος τῶν «Προπυλαίων» περιέχει:

Ἐκ α' τῆς ἔρωτες διήγημα. — Ὁ θάνατος τοῦ παληκαριοῦ, ἰκόν. — Ὁ γάμος τῆς Λιγερῆς εἰκόνα. — Ἡ Ἑλλάδα ἅ τὸν προσκυνητῆ τοῦ Σαλαδίνου, ποίημα. — Γράμματα ἀπὸ τ' Ἀγίων Ὁρος: Α'. — Μικροὶ ἔρανοι. — Στὸ ἀγαλμα τοῦ Μπαῖρον, ποίημα. — Ἡ πληρωμὴ ἢ τὸ παραμῦθι τοῦ βοσκοῦ καὶ τοῦ λύκου, παραμῦθι. — Γιὰ τὴ μελέτη τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσης: Μοιρολόγια τῆς Ρούμελης. — Ὁ μπαρμπά Μίχος, διήγημα. — Τὸ χάραμα, ποίημα. — Γιὰ τὴν τιμὴν διήγημα. — Τὰ ἐπινίκια τῆς μάχης τῆς Ἀράχωβας (Μικροὶ ἔρανοι). — Ἐσπερινός, ποίημα. — Ἰστορικὸς γύρος: Ὁ Γκούρας καὶ ἡ Γκούρα. — Ἡ Ναυτικὴ ἐστρατεία στὸ Βόλο (1827). — Τὸ σεντούκι τῆς φιλόργουρας, διήγημα. — Ἀρχεῖο τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

(\*) Φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ἔκδοσις τῶν ἔργων τοῦ κ. Γ. Βλαχογιάννη.

(\*\*) Ἀπὸ τῆ συλλογῆ τοῦ Πέτρου Βασιλικού.



## ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΡΩΤΟΣ

ΥΠΟ Γ. ΒΩΚΟΥ

### ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Γιὰ σένα γράφω τὴ μικρὴ αὐτὴ ἱστορία, γιὰ τὴν ἐνθύμησιν τῶν μειραίων στιγμῶν, ποῦ ἐπεράσαμε μαζί: εἶνε ἡ ἱστορία τοῦ ἀνεκπλήρωτου πόθου καὶ τοῦ ἄφθαστου ἰδανικοῦ.

Πρέπει νὰ σοῦ πῶ, ὅτι τώρα ποῦ σοῦ γράφω ἔχω μόνη παρηγοριὰ τὸ ξαγνάντεμα τῆς θάλασσας πάνω ἀπὸ τὸν ἀπόκημο βράχο. Τὸ μέρος τὸ ξέρις· χειμῶνα καλοκαίρι τὸ κύμα ποτὲ δὲν ἰσχυράζει κάτω ἀπὸ τὰς σπηλαιώδεις ρωγμὰς καὶ τὰ ἀπότομα χάη τῆς ἀθύσσου. Τὰ ἄγρια θαλασσοπούλια περνοῦν πάντα, σχίζουσαν σὰν σπαθίαις τὸν ἀέρα, βουτοῦν στὸ ἀφρισμένο νερὸ καὶ φεύγουν. Καὶ οἱ τολμηροὶ ψαράδες φαίνονται τὴν ἴδια ὥρα τοῦ δειλινοῦ μετὰ τὰ λατίνια τους, ἄλλα ἐξωτικά θαλάσσια ὄρνεα ἀτρόμητα πρὸς τὴν ἰλιγγιώδη φορὰν τῶν κυμάτων.

Καὶ ἡ ἱστορία μου εἶνε ἐκείνη ποῦ μόλις τελειώνει μετὰ τὰ ζαχαρωτὰ καὶ τὰ παραμῦθια τῆς παραμάνας ἀρχίζει μετὰ τὸ αὐθαίρετον, τὸ κλεμένο φιλμα ἀνάλαφρο σὰν τὸν ἀέρα καὶ ἀναίσθητο, μὰ τόσο ἀλησμόνητο ἐκείνης ποῦ δὲν ἐνεφανίσθη πλέον εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὁμῶς νεμίζω, ὅτι εἶσαι σὺ ἡ ἴδια σὰν μιὰ φανταστικὴ ἄυλη εἰκόνα ποῦ πάντα ἀφυπνίζει τὴν ἀνάμνησιν.

Ἐκείνην τὴν ἔλεγαν Μαρίαν· ἐπαίξαμεν μαζί μικρὰ παιδιὰ χίλια παιχνίδια τὴν ὥρα ποῦ ἐγυρίζαμεν ἀπὸ το σχολεῖο. Αὐτὴ μὰς διηθουε καὶ τὴν ἐνθυμούμαι εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ αὐτὰ παιχνίδια, ποῦ τὸ ἔλεγαν: Μελισσα, ὅτι ἐσήκωνε τὴν ποδίτσα τῆς, μιὰ μικρὴ κόκκινη ποδίτσα, καὶ ἐφώναζεν εἰς ἓνα μονότονον, ἀλλ' εὐθυμον τόνον: Παιρνάει, παιρνάει ἡ μέλισσα μετὰ τὰ μελισσόπουλα καὶ ἐμεῖς στὴ σειρά ἐπαιρνούσαμε ἀπὸ κάτω καὶ διεφεύγμεν. Ἄλλοτε πάλιν ἐκρύβετο εἰς τὴν γωνίαν τοῦ πέραν σπιτιοῦ, εἶδεν ἓνα σύνθημα φυγῆς καὶ ἐξηφανίζετο πρῆγουσα δι' ὅλης τῆς δυνάμεως, προτείνουσα τὸ πρῶτον στήθος, καὶ ἡμεῖς ἐπρεπε νὰ τὴν κυνηγοῦμεν καὶ νὰ τὴν φθάνωμεν καὶ ποτὲ δὲν τὴν ἐφθάνομεν. Εἰς ἓνα ἀπὸ αὐτὰ τὰ παιχνίδια, ἦτο τὸ τελευταῖον ποῦ ἐπαίξαμεν μαζί, δὲν ἤξεύρω πῶς μοῦ ἦλθεν ἓνα ὀρμέμφυτον χαρὰς, πρωτόσταλτης ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ὄρμησα καὶ τὴν ἐρίψα. Ἦτον ἐν-

τελῶς διαφορετικόν τὸ φίλημα αὐτὸ ἀπὸ τὰ φιλάκια τοῦ ἐνθουσιασμένου κάποτε εἶδα εἰς τὰς μικρὰς μου ἀδελφάς. Ἐκείνη ἔγινε καταπόρφυρη ἀπὸ ὄργην καὶ ἔφυγε ὀρμαίως καὶ ἐξηφανίσθη εἰς τὸ σπίτι της καὶ δὲν τὴν ἐπανεῖδα διὰ πολὺν καιρὸν. Τὸ ἴδιο βράδου μοῦ εἶπαν, ὅτι φεύγουμε τὸ πρῶν γιὰ ἓνα μακρὸν ταξίδι καὶ πραγματικῶς ἐφύγαμεν καὶ ὅταν μετ' ὀλίγους μῆνας ἐπέστρεψα εἰς τὸ ἴδιον μέρος, αὐτὴ ἐκατοικοῦσεν ἀκόμα στὸ ἴδιο σπίτι, ἀλλὰ δὲν ἐκατέβαινε πλέον κάτω νὰ παῖξῃ μαζί μας. Ἐκάθητο εἰς τὸ μπαλκόνι της, ἓνα μικρὸν ξύλινον ἐξώστην, καὶ τὸ ὠραῖο της προσώπου κάπως ἀλλοιώτικον καὶ σοβαρὸ φαινότανε ἀνάμεσα ἀπὸ γάστρες μὲ βασιλικὸ, βιολέττες καὶ γαρύφαλα νὰ σκύβῃ στὸ ἐργόχειρό της· ἀλλὰ σὲ λίγες μέρες ἐχάθηκε, ἔφυγε ἀπὸ κεῖνο τὸ σπίτι. Οἱ γάστρες μὲ τοὺς βασιλικούς καὶ τὶς βιολέττες δὲν ὑπῆρχαν πλέον καὶ γιὰ μῆνες τὰ παράθυρα ἔμειναν κατάλλειστα.

Καὶ ἀπὸ τότε ἐπρωτοφάνηκαν καὶ ἐπέρασαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου τὰ πρῶτα μελαγχολικὰ συνεφάνια καὶ ἀκούστηκε τὸ πρῶτον παράπονον. Τὸ αἶσθημα αὐτὸ ἦταν τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον ἄνοιγε τὴν κόλασιν τῆς ἀνθρωπίνης οὐδύνης. Ἀκούω ἀκόμα μερικές σκέψεις τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζῶ πάντοτε μὲ τὴν Μαρίαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶμαι αἰωνίως μαζί της. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι διὰ πρώτην φοράν ἤρχισα νὰ κυττάζω μὲ ἔμφρασιν εἰς τὸν καθρέπτην, νὰ μαδῶ καὶ νὰ καταστρέφω τὰ λουλούδια ἀπὸ τὶς γάστρες τῆς γαργιάς μου μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὰ προσφέρω εἰς τὴν Μαρίαν καὶ ὅτι ἐτόλμησα νὰ εἰπῶ εἰς μίαν μου θεῖαν, ὅτι ἐὰν δὲν ἐβλεπα τὴν Μαρίαν εἰς τὸ σπίτι της καὶ ἂν ἡ θεία μου δὲν μὲ ἐπήγαινε, ὅτι ἤθελα ἀποθάνει. Τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔκαμε τοὺς μεγάλους νὰ γελοῦν, ἦτον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τριμερὸν τότε ὅσον καὶ τώρα θέλω νὰ τὸ παραστήσω. Ἡ ἐξαφάνισις τῆς Μαρίας μ' ἔκαμε μελαγχολικὸν ἐπὶ ἡμέρας, ἐπὶ μῆνας. Σκέπτομαι τώρα ἔτι· ἀπρεπὸς ὅτι ἐὰν ἐζῶμεν εἰς παλαιότερους ἑλληνικοὺς καιροὺς οἱ γονεῖς μὲς θὰ μᾶς ἀρρεβώνιζαν ἀμέσως καὶ πρὸ πολλοῦ θὰ ἐζῴσα μὲ τὴν Μαρίαν. Αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἡ ζωὴ, τὸ ἐζήτησε μόλις ἐφανερῶθη, ἠσθάνθη καὶ ἐπεβλήθη. Ἄλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐφρόντισαν ν' ἀντιταχθοῦν πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ μίεως ἔκτοτε ἤρχισαν νὰ μοῦ λέγουσιν, ὅτι εἶχα ὑποχρεώσεις καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ συλλογίζωμαι τοιαῦτα πράγματα, διότι ὅλοι ἐπερίμεναν ἀπὸ ἐμένα. Ἐκτοτε ὅμως ἡ κατάστασις δὲν μετεβλήθη οὐσιωδῶς. Πιθανὸν ἄλλοι νὰ ἐξῆσαν εὐτυχεῖς. Ἡ ἴδια ἡ ζωὴ νὰ τοὺς ἠνθόησε περισσότερον. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι δυστυχῆς δι' ὅσα συνέβησαν.

Ἡ Μαρία δὲν ἤξεύρω τί ἀπέγεινεν ἀπὸ τότε, τὸ μικρὸν κοριτσάκι μὲ τὴν κόκκινη ποδίτσα, τὰ κατάμαυρα μάτια καὶ μαλλιά. Ἀπὸ αὐτὴν ὅμως ἔμεινεν ἡ αἰωνία ἐντύπωσις, καὶ ἡ αἰωνία εἰκὼν. Ἡ Μαρία ἀνέζησεν εἰς τὸ πρόσωπον μιᾶς ξένης εἰς ξένον τόπον, σὰν νὰ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν μίαν προτῆτηρην ζωὴν :

Μάθε ἔχω ζωὴς προτῆτηρες  
χιλίαις γέννας, χιλίους θανάτους  
μέσα σὲ πατρίδες χιλίαις  
χιλίαις προσώπους φέρεσα  
χιλία ὀνόματα ἐγὼ πῆρα.

Εἰς τοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ ἑλληνος ποιητοῦ εὐρίσκω κατὰ ἐκ τοῦ παραδόξου αὐτοῦ αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον ἀνευῶθη διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς ξένης ἐκείνης.

Ἡ ἴδια ζωὴ τοῦ μεγάλου πόθου εἶχεν ἐπανέλθει, τώρα ἤμην περισσότερον ἐν γνώσει τοῦ τί ἤθελα καὶ τοῦ τί ἐζητοῦσα. Ἡ συνάντησίς μας ἐγεινεν ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια τῆς ἀκτῆς, ἀπέναντι εἰς τὸν ὠκεανὸν μὲ τὰ ὑστερνὰ μεγάλα παιχνίδια τοῦ ἡλίου ἐπάνω εἰς τὰ μεγάλα κύματα. Αὐτὴν τὴν θάλασσαν δὲν τὴν γνωρίζομεν ἡμεῖς ἐδῶ καὶ οὔτε θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ τῆς ἐμπιστευθοῦμε τὸν ἑαυτὸν μας μὲ τόσην ἀφοβίαν μὲ ὅσην τὴν ἐμπιστεύονται οἱ ἐκεῖ ἄνθρωποι. Ἦταν τότε ὁ τελευταῖος μῆνας τοῦ καλοκαιριοῦ. Πλήθος ἀπὸ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἐκολυμβοῦσαν ἐκεῖ πλησίον μας, ἐχώνοντο ἀφοβὰ εἰς τὰ μεγάλα κύματα, τὰ διέσχίζαν, τὰ ἐπροσπεροῦσαν, ἐχάνοντο ἀνάμεσά τους καὶ πάλιν ἐνεφανίζοντο. Ἐγίνετο μία πεισματώδης πάλη ἀνθρώπων καὶ κυμάτων. Γέροι ναυτικὴ μὲ τὰ μουσαμαδένια τους καπέλλα καὶ τοὺς μακρὺς μουσαμάδες παράστεκαν νὰ βοηθήσουν ἐκείνους ποὺ δὲν εἶχαν μίθει ἀκόμη νὰ ἀντισταθοῦν εἰς τὴν ὄρμην τῶν κυμάτων καὶ νὰ τὰ νικήσῃν.

Ἡ ξένη ἐκάθητο ἐπάνω στὰ χαλίκια καὶ ἐκρατοῦσε μιά κόκκινη μικρὴ ὀμβρέλλα γιὰ νὰ τὴν φυλάει ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ ἐβλεπε μακρὰ πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐσίμωσα καὶ ἐγὼ κοντά της ἄθελα ἀπὸ μιὰ παρόμοια παραπλάνηση ρεμβασμοῦ καὶ μόλις τὴν ἀντίκρυσα καὶ μὲ εἶδε καὶ ἐκείνη ἐξάνοιξα στὸ πρόσωπό της μιὰ προτῆτηρην ἀνεκπλήρωτη ζωὴ. Καὶ πράγμα παράδοξον χωρὶς νὰ τὸ καταλάβομε ἐπλησιάσαμε πολὺ καὶ ἀρχίσαμε νὰ ὀμιλοῦμε. Ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι ἦταν ἡ ἐπαύριον ὅπου τὴν εἶχα ἰδοῦν εἰς τὸν ἐξώστην ἀνάμεσα εἰς τὶς γάστρες της μὲ τὰ λουλούδια. Δὲν εἶχα προφθάσει νὰ τὸ σκεφθῶ καλά—καλὰ ὅταν μὲ ἐπρόλαβε νὰ μοῦ ἀνακοινώσῃ τὴν ἴδια σκέψιν :

— Νομίζω ὅτι σὰς γνωρίζω πρὸ χρόνων, μοῦ εἶπε, καὶ ὅμως εἶνε βέβαιον ὅτι τώρα σὰς βλέπω γιὰ πρώτη φορά.

Καὶ μὲ τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις ἐφύγαμεν πρὸς τὴν βεράνταν τοῦ ξενοδοχείου καὶ ἀρχίσαμεν ν' ἀπολαμβάνομεν τὴν γύρω μας ζωὴν μὲ ὄρμην διψασμένων ποὺ δὲν ἤμπορούσαν νὰ σθῦσουν τὴν οἰψάν των. Ὅλα μᾶς ἔκαμαν ἐντύπωσιν, εἰς ὅλα ἐζῶμεν μαζί, ἡ μουσικὴ, ἡ ὁποία ἐπαίνιζε εἰς τὴν βεράνταν, τὰ ἀλογάκια εἰς τὰ ὁποῖα ἀνεβαίνομεν νὰ γυρίζομεν σὰν μικρὰ παιδιὰ, ἔπειτα ἓνα ὀνήλατον ἀμτζάκι ποὺ ἐπῆραμε καὶ ἐτρέχεμεν πρὸς τὴν παραλίαν. Ἐπειτα εἰς τὸν λιμένα ἐδοκιμάσαμεν ἓνα στιγμιαῖον πόθον νὰ μποῦμε σ' ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα βαπόρια ποὺ ἔκαναν τὸ ταξίδι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ νὰ φύγωμεν. Τὸ βράδου ἔπρεπε νὰ χωρίζομεθα. Καὶ οἱ νύχτες ἐνθυμοῦμαι ἦταν ἀπέραντες καὶ τὸ πρῶν ἤμεθα μαζί πάλιν.

Πόσον διήρκεσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ; Ὅσον καὶ τὰ παιχνίδια τῆς Μαρίας, ὅση καὶ τὸ θέαμα τῆς Μαρίας ἀνάμεσα εἰς τὶς βιολέττες καὶ τὰ γαρύφαλα τοῦ μικροῦ τῆς μπαλκονιοῦ.

Τώρα μὲ ἐπερίμενε μέσα σὲ ἓνα κηπάριον ἡ ὠραία ξένη. Ἦτον ἡ στιγμή ποὺ ἐπρόκειτο νὰ φύγωμεν καὶ νὰ μὴ χωρισθῶμεν πλέον, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ζήσωμεν μαζί. Ἄλλ' ἐξαφνα τὸ βλέμμα της ἀντίκρυσα ἀλ-

λαγμένον καὶ οἱ λόγοι της ἦσαν σκληρῶς ἀποφασιστικοὶ καὶ ἀπαίσιμι δι' ἐμέ.

— Φεύγω, μοῦ εἶπε, καὶ δὲν θὰ ἰδωθῶμεν ποτὲ πλέον.

Ἀδύνατον νὰ περιγράψω τὴν ὀδύνην ἐκείνων τῶν στιγμῶν. Ὁ ἰππότης ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἀπεμονώθη μετὰ τὴν ἐρωμένην του καὶ ἐπέτυχεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐνωθῆ ἄλλοις της ὅταν ἀνεκάλυψεν ὅτι τὸ στήθος της ἦτο καταφαγωμένον ἀπὸ καρκῖνον ἠτύχησεν ἐξ ἀπογοητεύσεως καὶ λύπης. Ἰδέαι πένθιμοι παρομοίως θανάτου ἦλθαν καὶ εἰς ἐμέ. Ἡ ξένη ἔφευγε διὰ παντός· ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν γραμμὴν χαραχθεῖσαν ἀπὸ τὸ πεπρωμένον. Ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀκολουθήσω.

Τὴν ἐπομένῃ ἀνεχώρει. Πόσον ἐχίονισε ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Οἱ πτωχοὶ καὶ ἄστυγαι ἐνθυμοῦμαι ἀπέθνησκον εἰς τοὺς δρόμους. Ἄρα οἱ ἦσαν οἱ διαβάται. Ἐκείνη ἔφευγε μόνη. Ἐφθασε μετὰ ἄμαζαν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, ἐχώθη γρήγορα μέσα εἰς ἓνα κουπέ καὶ ἐφαίνετο νὰ με βλέπῃ δι' ὀλίγας στιγμὰς με δακρυσμένα μάτια.

Μαζὶ του ὁ σιδηρόδρομος ἐκείνος ἐσυρεν ἐμένα εἰς τὴν φυγὴν του, πρὸς τὰς λευκὰς ἐκτάσεις, ἐπάνω εἰς τοὺς πάγους, ἀνάμεσα εἰς τὰ λευκὰ βάρθρα ἐσυρε τὴν ἐνθύμησίν μου, τὰς νοητικὰς μου δυνάμεις, τὰς σκέψεις τῶν φόβων, τῶν ὑπονοιῶν καὶ τῶν ὑπὸ ψιῶν. Ἡμῶν πλέον ἀνεπανορθώτως δυστυχῆς διότι οὔτε ἤκουσά τι περὶ τῆς ξένης, οὔτε τὴν ἐπαιεῖδον, οὔτε εἶχα τὴν δύναμιν νὰ τὴν ἀναζητήσω. Ἡ αἴλος μόνον εἰκὼν της ἐπέπρωτο χρόνια νὰ με παρακλυθεῖ κατόπιν εἰς τὴν ζωὴν. Ἡμῶν ὁ τρελλὸς ἐρωτευμένος μετὰ τὸ ὁμοίωμα ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε τὸ συναντήσω, ἀλλὰ διὰ μίαν στιγμιαίαν πάντοτε ἐμφάνισιν, μόλις ἐμφανιζόμενον καὶ ἀμέσως ἐξαφανιζόμενον.

Εἶνε ἡ Μαρία ἔκτοτε τὸ ὄνειρον τῶν ὡραίων στιγμῶν, τὸ πρόσωπον τὸ ἀναλλοίωτον τὸ μὴ θνησκόν ποτε, τὸ πάντοτε ἀναγεννώμενον. Πρὸ χρόνων, πρὸ αἰώνων βεβαίως ἡ Μοῖρα διέγραψεν οὕτω τὰς ὁδοὺς καὶ διήνοιξεν οὕτω τὰς τρίβους.

Καὶ τώρα ὅπου εἶσαι πλησίον μου σὺ διὰ τὴν ὁποίαν γράφω αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, σὺ ὅπου τὰ κατάμαυρα μάτια σου ἐφθασαν νὰ μοῦ ἀνοίξουν τοὺς κόσμους τῶν ὀνειρευτῶν καὶ μόνων κατακτήσεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἀκόμη μυστήρια διὰ τοὺς πολλοὺς, εἶπέ μοι μόνη ἂν ἡ αὐτὴ σκληρὰ Μοῖρα δὲν διατάσσει οὕτωπὼς τὰ πράγματα, ὥστε νὰ εἶσαι πάντοτε μακρὰν μου σήμερον καὶ αὔριον καὶ αἰωνίως.

(Ἔπονται ἡ Ἐξομολόγησις καὶ ὁ Ἐπίλογος)

Γ. Βώκος



## ΤΟ ΚΟΣΜΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

ΥΠΟ ΜΠΟΕΜ

Ὅταν ἀναγινώσκω ἀφορισμοὺς ὑπὸ τύπον κριτικῆς κατὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τῶν στελλόντων τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς μικρᾶς γωνίας τῆς πατρίδος ἐνθυμοῦμαι τὸν ἐπαρχιώτην ἐκείνον ὅστις ὅταν πρωτοεἶδε τὴν λοκομοτιβίαν τοῦ σιδηροδρόμου νὰ διέρχεται τῆς κωμοπόλεως του διηυθύνθη εἰς τὸ κωδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου καὶ ἤρχισε κρούων τὸν κώδωνα, προσκαλὼν τοὺς συμπολίτας του εἰς κοινὴν συνάθρῃσιν ὅπως λάβωσι μέτρα κατὰ τοῦ τριμεροῦ ἐπήλυδος, τοῦ ἐρχομένου νὰ διαταράξῃ τὰ πατροπαράδοτα τῶν χωρικῶν ἔθιμα (\*). Μοῦ συμβαίνει δὲ νὰ ἐνθυμοῦμαι συχνὰ τὸν πτωχὸν ἐπαρχιώτην εἰς τὸν κόσμον τῶν γραφόντων, διότι δὲν παρέρχεται εὐκαιρία καθ' ἣν νὰ μὴ διαλαλήται, ὅτι ἀξίαν ἔχουν τὰ γραφόμενα παρὰ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι περιορίζουν τὴν πνευματικὴν τῶν ἐργασίαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος καὶ ὅτι πᾶσα τάσις πρὸς ἀπελευθέρωσιν πνευματικὴν καὶ ξενικὴν ἐπικοινωνήσιν διακηρύσσεται παρὰ τῶν πλουθίων αὐτῶν «σωθῆν» ὡς ὑποδούλωσις εἰς ξένας φιλολογίας, ὡς μίμησις ξένου πνεύματος, ὡς ἐπηρεασμὸς ἐχθρικών πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα διανοιῶν. Τὰ πολυάριθμα αὐτὰ στοιχεῖα τοῦ οἰολογικοῦ σωθῆνισμοῦ δὲν εἶνε παρὰ ἀπόρροια τοῦ δασκαλικοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾶται πολὺ περισσότερον ἀφ' ὅσον νομίζομεν ἐκτὸς τῶν τοίχων τῶν σχολείων παρὰ ἐντὸς αὐτῶν. Ὁ δασκαλισμὸς μετὰ τὴν στενοκεφαλίαν του καὶ τὴν περιωρισμένην ἀντίληψίν του ἀναφαίνεται ἐκεῖ ὅπου θὰ ἐζήτει κανεὶς ἀέρα ἐλευθερίας, ὀρίζοντα διανυγῆ καὶ ἀπεριόριστον, σκέψιν εἰλικρινῆ καὶ χειραφετημένην, παντελεῖ ἑλλειψίν διανοητικῶν προλήψεων, εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀνεπτυγμένων. Δασκαλισμὸς εἰς τὸν περιοδικὸν τύπον, δασκαλισμὸς εἰς τοὺς ζητοῦντας τὰ σκηπτρα φιλολογικῶν κλικῶν, δασκαλισμὸς εἰς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὰ γράμματα κάποτε ἐξ ἀληθοῦς ὁμησεως καὶ εἰς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ πείσουν τὸν ἑαυτῶν, ὅτι ἐγεννήθησαν ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς καὶ ἐξασκεύοντας βιομηχανικῶς τὴν ἰδέαν τῆς Τέχνης. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα εἶνε οἱ περισσότερον ἀπαντῶμενοι εἰς τὴν μικρὰν πατρίδα μας σήμερον, αὐταπατῶμενοι αὐτοὶ φιλόλογοι, οἱ ὁποῖοι ἐνθυμίζουσι τοὺς αὐτονομιστοὺς καλλιτέχνας τοῦ Μυρζῆ, τοῦ βαπτίζοντος εἰς τὰ ἔργα του καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν του ποιητῆς, ζωγράφου καὶ συνθέτου νέους ἀνικάνους καὶ νὰ ἐργασθῶσι, τῶν ὁποίων αἱ σκέψεις, ἡ εὐθυμία, ἡ ζωὴ τῶν ἡμερῶν πρὸς τὴν ζωὴν ἐμπορεύπαλλήλων παρὰ πρὸς τὴν τοῦ καλλιτέχνου, ὅλην τὴν σωρείαν τῶν Μπόεμ ἐκείνων, ἧτις χάρις εἰς τὴν μουσικὴν τοῦ Πουτσίνι ζητεῖ ἀκόμη νὰ μᾶς κάμῃ νὰ γελάσωμεν μετὰ τὸ γεῦμα τοῦ ὑπε-

(\*) Τὸ γεγονός αὐτὸ συνέβη πρὸ ἐτῶν εἰς τι χωρίον τῆς Πελοποννήσου.

ρῶου καὶ νὰ κλαύσωμεν μὲ τὴν δυστυχῆ Μιμῆν ἀποθνήσκουσαν κατὰ τὴν αὐτὴν μέθοδον τῆς ξεβαμμένης ἡρωίδος τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ.

Τὸ φῶς ἔχει καὶ τὴν σκιάν του πάντοτε. Σκιάν δὲ ἀποτελεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ δασκαλισμοῦ καὶ τῆς στενοκεφαλίας εἰς τὸν πνευματικὸν ὀρίζοντα τῆς Ἑλλάδος ἀπέναντι τοῦ φωτὸς τῆς λεπτῆς καὶ εὐρείας ἀντίληψως, τοῦ φωτὸς διανήσεως ὑψηλοτέρας. Ἀπὸ τὴν συνθετικὴν ποιήσιν τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Χαιρετισμῶν τῆς Ἡλιογέννητης», ἀπὸ τὸν ὠραῖον λυρισμὸν τοῦ κ. Ν. Ἐπισκοποπούλου τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ἄσματος τῶν Ἄσμάτων», ἀπὸ τὴν θλιβερῶς σκοτεινὴν σκέψιν τοῦ κ. Γ. Καμπύση, ἀπὸ τὴν βαθεῖαν διεισδύσιν τῆς κριτικῆς διανοίας τοῦ κ. Δ. Κακλαμάνου, \* ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν τάσιν πρὸς ἀνύψωσιν εἰς τὸν ἀληθῆ ὀρίζοντα τῆς Τέχνης πολλῶν νέων σκεπτομένων καὶ γραφόντων, καταυγάζεται τὸ φῶς τῆς Ἀληθείας. Ἐὰν δὲν θέλῃ νὰ φωτισθῇ ὁ δασκαλισμὸς εἰς αὐτοῦ τὸσον τὸ καλλίτερον διὰ τὴν Τέχνην, τὴν ὁποίαν δὲν θ' ἀπαντήσῃ κανεὶς εἰς τὰς κούφους ἐφημέρους φλυαρίας καὶ τὴν ἀβαθῆ χρονολογίαν τοῦ τύπου, οὔτε εἰς τὰ φιλολογικὰ προϊόντα τὰ χυμένα εἰς τὰ «κλισιὰ» τῆς διηγηματογραφίας τῆς λυγερῆς, τοῦ πσοπάνου, καὶ τῶν Χριστουγενιάρικων καὶ Πρωτοχρονιάρικων π. χ. γραψιμάτων.

Τὸ φῶς αὐτὸ μᾶς παρουσιάζει ἐν μαγικῷ ἀπόπτῳ τὴν ἀναγέννησιν, ἢ μᾶλλον τὴν πραγματικὴν ὑπαρξίν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἡ ἐπικοινωνία τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος πρὸς τὴν παγκόσμιον φιλολογίαν, ἢ ἐμβάπτισις αὐτοῦ εἰς τὰ νάματα τῆς παγκοσμίου ἀνθρωπίνης διανοίας, ἢ ἐκδηλωθεῖσα ἀρκετὰ ἐναργῶς ἤδη διανοητικὴ ἐπανάστασις κατὰ τῶν φιλολογικῶν προλήψεων τοῦ τύπου μας, θ' ἀνείξῃ ὀριστικῶς καὶ τὰς πύλας τῆς Ἀληθοῦς Τέχνης παρὰ τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου σήμερον ἐξακολουθεῖ ἐκδηλουμένη μία μοιρολατρία τυφλῆς ὑποδουλώσεως πρὸς τὴν παράδοσιν καὶ χυνορῆ ἀμάθεια καὶ ἀπεριόριστος περιφρόνησις πρὸς ὅ,τι καινοτρόπως ἐκφράζεται. «Τοὺς μεγάλους ἀρτίστας, εἶπεν εἰς ἓν ἐκ τῶν πρώτων του ἔργων ὁ Γκαίτε, κάμνει μόνον ἡ φύσις καὶ ὄχι οἱ κανόνες». Οἱ κανόνες δηλ. τῶν κριτικῶν τῶν ἐφημερίδων δύναται τις νὰ εἶπῃ σήμερον. Ἄνευ ἐνσυνειδήτου ἐνεργείας ἢ σκέψης σήμερον θὰ κατῆντα νὰ ἦτο κοινοτυπία, σήμερον, ὅτε τὰ πάντα ἔχουν λεχθῆ εἰς τὸν κόσμον. Καὶ τὴν ἐνσυνειδήτου ἐπενέργειαν εἰς τὴν σκέψιν δὲν δύναται νὰ δώσῃ παρὰ ἢ ἐπικοινωνίᾳ τοῦ τεχνίτου πρὸς τὴν παγκόσμιον σκέψιν πρὸς ὅ,τι ὠραῖον καὶ καλὸν ἐξεδηλώθη εἰς τὴν κοινὴν πιατρίδα τῆς τέχνης. Θαυμαστά διαυγῶς ἐξήγησε τοῦτο ὁ Γκαίτε εἰς μίαν ἐπιστολὴν του γραφεῖσαν πέντε ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του. «Ὅσον περισσώτερον εἶνε μορφωμένος ὁ ἄνθρωπος, τόσο βαθυτέρον μακθάνει ὅτι ὑπάρχει μία τέχνη, ἣτις θὰ τοῦ προμηθεύσῃ τὰ μέσα νὰ ἐπιτύχῃ τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυσικῶν του δυνάμεων ὅ,τι προσκτάται δὲν θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ βλάψῃ τὴν ἀρχικὴν του ἀτομικότητα. Ἐξαιρετον

\* Ὅρα δύο κριτικὰ ἄρθρα μεγάλης δυνάμεως εἰς τὸ «Ἄστυ». Ἐν περὶ τῆ παραστάσεως τῆς «Νόρας» παρὰ τῆς κ. Ἀγνῆς Σόρμα καὶ ἕτερον περὶ τοῦ Γύζη

πνεῦμα εἶναι τὸ ἀφρομοιοῦν τὸ πᾶν, τὸ γνωρίζον νὰ ἰδιοποιῆται τὰ πάντα ἄνευ βλάβης διὰ τὸν συμφυῆ του χαρακτῆρα.»

Εὐτυχῶς παρήλθεν ἡ ἐποχὴ καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνθρώπου τῶν γραμμάτων συνεχέετο μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀληθοῦς τεχνίτου. Ὑπάρχουν εὐτυχῶς ἄνθρωποι ξεχωρίζοντες τὰ χυμένα. Σήμερον ὑπάρχει πληθώρα γραφόντων, ρεκλαμαριζομένων εἰς τὰ ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, χειροκροτουμένων εἰς τὰ θερινὰ θέατρα, ἀνεγνωρισμένων ὡς ἀνθρώπων «ἐχόντων γλαφυρὸν ὄφρα», ὑπάρχει πληθώρα χρονολογῶν καὶ δημοσιογράφων, πληθώρα λογίων γεμιζόντων περιοδικὰ ἐνθυμίζοντα τὸν μακαρίτην «Ἐσπερον» ἐπετηρίδας καὶ ἡμερολόγια, ἀλλ' ἡ πληθώρα αὐτῆ τῆς φλυαρίας ἀφ' ἑνός, τῆς ἐπαγγελματικῆς βιμηχανίας ἀφ' ἑτέρου, τῆς ἐρασιτεχνίας ἐπίσης, δὲν συγχέεται μὲ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἀποβλίποντας εἰς τὴν λατρείαν τῆς Τέχνης ἐν τῇ ἀπολύτῳ ιδέᾳ. Καὶ τοὺς τεχνίτας ἀπὸ τὴν πληθώραν αὐτῆ τῆς γραφειοκρατίας τοὺς χωρίζει μόνον ἢ ἀπόστασις τοῦ ἀληθοῦς ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς ταλέντου δὲν τοὺς χωρίζει τὸ ἄπειρον ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν «κλισιὰ» εἰς τοῦ ὕψους τῆς χειραφετήσεως καὶ τῆς καινοτομίας, ἀλλὰ τοὺς χωρίζει ἐπίσης τὸ χάος τῆς μὴ ἀντίληψως τοῦ κοσμοπολιτικοῦ πνεύματος ἐκ τῆς Τέχνης ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν καὶ λατρείαν αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἀντίληψιν δὲ ταύτην ὑπῆρξε καὶ θὰ ὑπάρξῃ πάντοτε ἢ διαιωνίσις τῆς Τέχνης. Τὸ πᾶν θὰ εἶχε λεχθῆ ἐντὸς διακοσίων τὸ πολὺ ἐτῶν εἰς τὰς φιλολογίας τῆς ἀνθρωπότητος ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπικοινωνῆ διὰ τοῦ πνεύματος διὰ μέσου τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν τόπων καὶ ἐὰν δὲν εἶχε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰδιοφυίαν νὰ ἀνανεύρῃ τὸ ὄφρα του διὰ νὰ ποικιλιωνται οὕτω τὰ πνευματικὰ του προϊόντα ἢ διεύθυνσις τοῦ ἐνός παρὰ τοῦ ἄλλου καθίσταται πλέον ἢ μόνη ἀρχὴ τῶν ὄντων ἐν τῇ φιλολογίᾳ. Πᾶς ἐντοπισμὸς σχηματίζει ἕλος εἰς τὸ ὅ,τι πῶν τρέφονται οἱ βάρβαροι τῶν φιλολογίων. Ἐπικοινωνῶν δὲ τις μὲ τὴν κοσμοπολιτικὴν καὶ ἔχων ὄφρα ὁμιλεῖ ἐν μέσῳ τῶν γνωστῶν ἤχων καὶ τῶν κοινῶν γλωσσῶν ἰδιαιτέραν τινὰ διάλεκτον, μίαν καὶ ἀπροσμίμητον, ὁμιλεῖ γλῶσσαν ἀληθοῦς ταλέντου, ἣτις εἶνε συγχρόνως ἢ γλῶσσα ὄλων καὶ ἢ γλῶσσα ἐνός μόνου. Ἡ κοσμοπολιτικὴ σκέψις γεννᾷ τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν ἀτομιστικὴν ἀντίληψιν, διανοίγει τοὺς ἀπεράντους ὀρίζοντας τῆς ἰδεολογίας, ὅσον δὲ ἐρχεται τις εἰς στενοτέραν ἀντίληψιν μὲ τὰς ἐπικοινωνησάσας μὲ τὸ καλὸν διανοίας, τόσο νεωτέρας διευθύνσεις εὐρίσκει ὁ νοῦς αὐτοῦ.

Ὁ ἐντοπισμὸς εἰς τὰς φιλολογίας δὲν δύναται παρὰ νὰ ὀδηγῆ εἰς τὸ περιορισμένον καὶ τὸ περιορισμένον εἶνε θάνατος διὰ τὴν Τέχνην. Ἐντοπισμὸς δὲ φιλολογικὸς σημαίνει τὸ δίδειν τὸν ὄρισμὸν καὶ τοὺς κανόνες τῆς Τέχνης, ἀλλ' ὅταν τεθῶσιν ὀρισμοὶ ὡς κανόνες εἰς τὸ γράφειν, ἐκλείπει αὐτὴ ἢ ἀποστολὴ τοῦ τεχνίτου. Διατὶ νὰ διαφέρῃ τότε ἐν ποίημα, μία σελλίς πρόζας, μία σελλίς μουσικῆς ἀπὸ μίαν μέθοδον τοῦ ἐκμανθάνειν τὴν γραφὴν μιᾶς ξένης γλώσσης; Ὅταν θελήσωμεν νὰ ὑποκαταστήσωμεν εἰς τὴν φιλολογίαν τὴν ξηρὰν μέθοδον τοῦ γράφειν, διατὶ τότε γὰ παραδεχόμεθα, ὅτι ὑπάρχει ἐμπνευσις, πρωτοτυπία, ἀτο-

μιστική ενέργεια, διανοητική δύναμις; Θὰ ἤρκει ὅλοι οἱ Ἕλληνες νὰ ἐμάνθανον τὴν γραμματικὴν καὶ τὸ συντακτικόν, νὰ ἐδιάβαζον ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδ' ἃ τὸν Ὀμηρον ἢ τὸν Θουκυδίδην, τὸν Κοραῖον ἢ τὸν Βυζάντιον καὶ νὰ ἔγραφον μὲ δεμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν διανοητικῶν τῶν δυνάμεων θέματα καθ' ὑπαγόρευσιν. Καὶ τότε δὲν θὰ εἶχμεν ἀνάγκην νὰ κάμνωμεν διάκρισιν μεταξὺ πρωτοτυπίας καὶ κοινοτυπίας, μεταξὺ δημοσιογραφικοῦ ἄρθρου τῶν Μπόερς καὶ τοῦ «Ἕμνου» τοῦ κ. Κωστή Παλαμᾶ. Ὁ ὁδοστρωτὴρ τῆς κοινῆς ἀντιλήψεως θὰ ἐπέφερε πλήρη ἰσοπέδωσιν γραψίματος. Τότε θὰ εἶχον τὴν θέσιν των καὶ οἱ ὄρισμοι καὶ οἱ κανόνες τοῦ γράφειν, εἰς οὓς θέλουν νὰ ὑποτάξουν τοὺς ἐλευθέρους γράφοντας οἱ κριτικοὶ τῶν ἐφημερίδων, τὰ μεστὰ προλήψεων πνεύματα τῶν πληθυσθέντων ἀνεπτυγμένων, αἱ διάνοιαι αἱ πέραν μικρῶν ἐντάσεων αὐτῶν θέτουσαι ἐν τέρμα καὶ πᾶσαν πνευματικὴν ἐκδήλωσιν πέραν αὐτοῦ ἀντιλαμβανόμεναι ὡς σκότος, οἱ μὲν ὡς «μαλλιαρωσύνη», οἱ δὲ ὡς ἐξεζητημένον, οἱ ἄλλοι ὡς ὑπερβολικόν καὶ ἀφύσικον οἱ τέταρτοι. Ἄλλ' ὅ,τι ὑπάρχει πέραν τῆς κοινῆς, πέραν τῆς μετρίας, πέραν τῆς περιορισμένης ἀντιλήψεως εἴμπορεῖ νὰ εἶνε σπάνιον, ἀλλ' εἶνε βιώσιμον, εἴμπορεῖ νὰ εἶνε ἀσύνηθες, ἀλλ' εἶνε ζωντανόν, εἴμπορεῖ νὰ εἶνε νεφελωδὸς ἀλλ' εἶνε ἐνεργόν, εἴμπορεῖ νὰ εἶνε ἀσύλληπτον, ἀλλ' εἶνε ὑπαρκτόν. «Πολλὰ λέγουν, εἶπεν ὁ Ἴψεν, ἐννοοῦν ὀλίγον». Προσέθεσε δὲ ὁ κ. Γκουρμῶν ἀναλυτικώτερον διὰ τὴν φιλολογοῖαν τὴν πηγάζουσαν καὶ πορευομένην δι' ἐλευθέρων πνεύματα: «Ἡ φιλολογία ἢ ἀμέσως ἀρέσκουσα εἰς τὸ παγκόσμιον ἀναγκαίως εἶνε μηδὲν ἢ ἀληθῆς φιλολογία πίπτει ὑψηλόθεν, ἀναπηδᾷ ὡς καταρράκτης, ἀπὸ λίθου εἰς λίθον, διὰ νὰ ρέυσῃ τέλος εἰς τὴν κοιλάδα τὴν προσιτὴν εἰς ὄλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἰς ὅλας τὰς ομάδας». Οἱ πρῶτοι Ἀγγλοὶ ἠθοποιοὶ, οἵτινες ἐπαιζῶν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΧ αἰῶνος εἰς τὸ Παρίσι ἔργα τοῦ Σαῖκσπηρ ἐσυρίχθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν μάλιστα παρὰ τοῦ κοινοῦ. Σήμερον εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, ὅπου οἱ κριτικοὶ βιομήχανοι δημοσιογράφοι γράφουν κατὰ τοῦ ἔργου τῶν μαλλιαρῶν ὡς σκοτεινοῦ, ὡς ἀκαταλήπτου, ὡς παράφρονος, χύνουν σωρηδὸν τὸν ἐνθουσιασμόν των διὰ τὰ ἔργα τοῦ Σαῖκσπηρ. Θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ, ὅπου πάλιν ἴσως οἱ κριτικοὶ δημοσιογράφοι βιομήχανοι τοῦ μέλλοντος θὰ ἐνθουσιάζωνται ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν σημερινῶν μαλλιαρῶν καὶ θὰ διαμαρτύρωνται διὰ τὰ μαλλιαρὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς των. «Ὁ θόρυβος τῶν πληθῶν» παρετήρησεν ὡραῖα ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ὅταν ἀναστήθωμεν μεταξὺ τῶν νεκρῶν» «μὲ τρομάζει δὲν θέλω νὰ ἀφῆσω νὰ ρυπάνω τὸ ἔνδυμά μου εἰς τὴν λάσπην τῆς ὁδοῦ· θέλω μὲ καθαρὸν ἔνδυμα ἐορτάσιμον νὰ περιμεῖνω τὴν ἡμέραν τοῦ μέλλοντος». Καὶ ἡ ἡμέρα αὐτὴ τοῦ μέλλοντος ἔχει ἔλθῃ ἐκ μέρους ἀρχετῶν διὰ τὸν ποιητὴν τοῦ «Μικροῦ Ἐγιοῦ» καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ ἔλθῃ καὶ ἐκ μέρους τῶν πολλῶν. Θὰ ἔλθῃ καὶ διὰ τὸν Ἴψεν ὅπως δὲν ἤργησε νὰ ἔλθῃ καὶ διὰ τὸν Μίλτωναν τὸν ποιητὴν τοῦ «Ἀπολεσθέντος παραδείσου» τὸν ὅποιον εἰς ἓν τῶν λυρικῶν μυθιστορημάτων του ὁ Ἀλφρέδος δὲ Βινὸν τὸν φέρει λέγοντα προφητικῶς πρὸς τὸν νεαρὸν Κορνῆλιον: «—Τὶ μὲ νιάζει διὰ τὴν ἐφήμερον δόξαν! Δὲν σκέπτομαι καθόλου τὴν ἐπιτυχίαν. Τρα-

γουδῶ διότι αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου ποιητὴν· πηγάζω ὅπου μὲ σύρει ἢ ἐμπνευσις, ὅ,τι δὲ παράγει αὐτὴ εἶνε πάντοτε καλόν».

Δὲν εἶνε προφητεία αἱ φράσεις αὗται· εἶνε τὰ αἰώνια λόγια τῆς αἰωνίου ἀληθείας, τῆς αἰωνίου τέχνης. Εἶνε τὰ λόγια ποῦ ἔλεγε πρὸ ἡμερῶν ἡ Μοῦσα πρὸς τὸν ποιητὴν, τὸν ὑπὲρ τὰ πλήθη ἀνθρώπων, τὴν ὑπὲρ τὴν κοσμικὴν τύρβην ψυχὴν τὴν κοσμοπολιτικῶς καὶ ἐλευθέρως βλέπουσαν, εἰς τὸν τελευταῖον «Ἕμνον» τοῦ Παλαμᾶ:

Ξύπνα! δὲν εἶσαι πλάστης ἀγαλμάτων,  
Ξύπνα! τραγοῦδια τραγοῦδας·  
Μεσ' στὸ τραγοῦδι σου εἶνε, ὦ διαλεχτέ μου,  
Ἄλλες οἱ σάρκες κι' ὄλες οἱ ψυχές,  
Ἄπὸ τὰ δνεῖρα τῶν κρινοῦν  
Ἄς τῶν λαῶν τις διψῆς. Ξύπνησε γιὰ ἰδέε

Μποέμ

## ΤΟ ΚΟΥΚΛΟΣΠΙΤΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΙΚΤΩΡΙΑΣ

(ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΝΑΚΤΟΡΟΝ ΤΟΥ KENSINGTON)

Ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1899 εἰς τὸν κατάλογον τῶν ἀξιοθεάτων μερῶν τοῦ Λονδίνου διὰ τὸν περιηγητὴν προσέθηκεν ἡ Ἰψηλὴ τῆς Ἀνάσσης εὐαρέσκεια καὶ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Kensington οἰκοδομηθὲν τῷ 1689 ἐν ᾧ αὐτὴ ἐγεννήθη, διήλθε τὸν νεανικόν της βίον, τὸ πρῶτον εἶδε τὸν σύζυγόν της καὶ βασίλισσα προσεφωνήθη.

Ἡ πληθὺς τῶν ἐπισκεπτῶν ἤγαγε καὶ ἡμᾶς διὰ μέσου τοῦ Hyde Park εἰς τοὺς κήπους τοῦ Kensington τοὺς ὁποίους τοσάκις ἡ Ἄνασσα διέσχισε κορασίς ἐτι παίζουσα ἢ ἐποχουμένη ἐπὶ μικρᾶς ἀμάξης ὀνηλάτου καὶ ἐν οἷς τοσάκις ἐθεάθη ποτίζουσα τὰ παρὰ τὰ ἀνάκτορα φυτὰ.

Ἐκ τοῦ συνόλου τοῦ οἰκοδομήματος τρία κυρίως δωμάτια ἀφορῶσι τὸν βίον τῆς βασίλισσας. Ὁ ἐπισκέπτης πρῶτον εἰσέρχεται εἰς τὸ Nursery ἢ θρονοστῆριον ἐν ᾧ ἐγαλουρήθη καὶ ἀνετράφη ἡ Βασίλισσα ὑπὸ τῆς μητρὸς της Δουκίσσης τοῦ Kent. Τὸ δωμάτιον τοῦτο κοσμεῖται ὑπὸ σειρᾶς εἰκόνων τῆς Βασιλίσσης ὡς μικρᾶς κορασίδος, ὡς νέας πριγκίπισσας, ὡς Βασιλίσσης κλπ, καὶ περιλαμβάνει τὴν λεγομένην Doll House ἢ «κουκλόσπιτον», τούτεστι πληθὺς κουκλῶν διαφόρων μεγεθῶν καὶ ἀμφοτέρων αἰτινες ἐχορηγισμοποίηθησαν ὅπως διασκεδάσῃ αὐτὴ λεληθότως μέρος τοῦ χρόνου ὁ ὅποιος τὴν ἐχώριζεν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως της.

Ἐνεῦθεν διὰ τοῦ Ἀντιθαλάμου, δι' οὗ διήλθεν ὅτε ἀφυπνίσθη ὑπὸ τῆς μητρὸς της καὶ κατῆλθε τὴν νύκτα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν παρυσιαίων ὅπως ἀναγγελλῆ αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Λόρδου Couyngham καὶ τοῦ

Ἀρχιεπισκόπου τῆς Κανταβεργίας ἢ εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησις Τῆς, εἰσέρχεται τις εἰς τὸν θάλαμον τοῦ ὕπνου τῆς Βασιλίσσης, κατέχοντα τὴν νοτιανατολικήν γωνίαν τῶν ἀνακτόρων. Καὶ ἐντὸς τῶν τοίχων τοῦ ἀπλοῦ τούτου δωματίου ὅπου εὐδεμία ἀπήχησις ἐκ τῆς γύρω πόλεως φθάνει, ὕφανε τὰ χρυσὰ τῆς νεότητός Τῆς ὄνειρα, νύμφη Αὐτῆ διπτή, νύμφη διὰ τὴν λατρευτὴν Τῆς Ἀλθέρτον, νύμφη θρόνου κραταιστάτου, βασιλοπούλα μυθική. Καὶ ἀπὸ τῶν παραθύρων τοῦ δωματίου τούτου ὀπότεν εὐδεμίαν στέγην, εὐδεμίαν καπνοδόχον συναντᾷ ὁ ὀφθαλμός, εἶδε τοσάκις τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου διὰ μέσου τῆς ὀμίχλης καὶ τοῦ καπνοῦ τοῦ Λονδίνου, εἶδεν ἀποστόλους ἀπὸ τῶν περάτων τοῦ ἄχανου Βασιλείου τῆς ἀφισώσεως καὶ λατρείας τῶν ἑκατομμυρίων μελλόντων ὑπηκόων Τῆς.

Δεικνύονται δ' ἔτι ἐν τῷ δωματίῳ τούτῳ δύο κιβώτια περιέχοντα διάφορα παιγνίδια, μικροσκοπικὰς συλλογὰς πινακίων, ἀνακλίντρων, καθισμάτων, καὶ αἰθούσας *en miniature* καὶ λοιπὰ παιγνίδια ὅμοια περίπου πρὸς τὰ σύγχρονα, ἐν ὧν ἐπαιζεν ἡ μικρὰ κορασίς ἧτις ἐμελλε νὰ βασιλεύσῃ τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου.

Πρὸς τὸν θάλαμον τοῦ ὕπνου συνέχεται ἡ Πινακοθήκη τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου Γ'. περιλαμβάνουσα σειρὰν ναυτικῶν εἰκόνων ὧν ἄρισται αἱ θαλασσογραφίαι τοῦ Mouamy καὶ Scott καὶ ἦτις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος εἶχεν ὑποδιαιεθῆ εἰς τρία διαμερίσματα ὧν τὸ ἐν ἧτο προωρισμένον διὰ τὰς παιδιὰς τῆς μελλούσης Βασιλίσσης.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω δωματίων ἔχει τις νὰ σημειώσῃ καὶ τὴν κυβικήν ἀίθουσαν ἐν ᾗ ἐθαπτίσθη ἡ Ἄνασσα, τῆν ἀίθουσαν τῶν παρουσίων κεκοσμημένην δι' ἀντιτύπων ἐξόχων εἰκόνων τῆς στέφews κλπ. τῆς Ἀνάσσης ἐνθα πρῶτον τῆ ἀνηγγέλθη ἢ εἰς Βασιλισσαν ἀναγόρευσις Τῆς καὶ τὸν θάλαμον ἐν ᾧ ἐγεννήθη ἀκριβῶς κάτωθεν τοῦ ἰδαιτέρου γραφείου τοῦ Βασιλέως.

Ἐκτὸς τῶν τριῶν κυρίως ἀπλῶν τούτων δωματίων μέσῳ τοῦ Λονδίνου ἀλλὰ μακρὰν τοῦ κόσμου ὀλόκληρος ὁ νηπιακὸς καὶ παιδικὸς βίος τῆς σεπτῆς Ἀνάσσης διέρρευσεν, ἠσθάνθη αὐτὴ τὴν καρδίαν Τῆς πάλλουσαν, ἀνελογίσθη τοσάκις τὸ ὑπέροχον μεγαλεῖον καὶ τὴν ὑψίστην εὐθύνην ἧτις τὴν ἀνέμεινεν. Πάντα δὲ ταῦτα φαίνονται ἀφυπνιζόμενα ἀπαξ ἔτι καὶ ἀναπαριστάμενα εἰς τὸν ἐπισκέπτην ἀπὸ τῆς γεννήσεώς Τῆς μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν Αὐτὴ ἐδημάτησεν ἐκ τῶν δωματίων τούτων πρὸς τὴν θρόνον, ἵνα καταστῆ ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Βρετανικοῦ μεγαλείου ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν μέχρι τῆς δύσεως.

P.



## Ο ΕΠΑΙΤΗΣ

ΥΠΟ Α. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Τὸ χιόνι ἐπεφτε πυκνόν. Οἱ δρόμοι εἰ στέγες τῶν σπιτιῶν ἦσαν κίττασπρα. Τὰ δένδρα μαδημένα ἀπ' τὴν χειμῶνα μὲ μόνο λίγα κίτρινα φύλλα στὰ κλαδιά των, εἶχαν στρώμα χιόνι ἐπάνω τους.

Τὰ πουλάκια ἤρχοντο, πηδοῦσαν ἀπὸ κλαδί σὲ κλαδί, ἔπειτα ἐφρουγαν, πετοῦσαν στὸ κωδωνοστάσις, σὲ τρύπες στοὺς τοίχους γιὰ νὰ στεγασθοῦν.

Στὰ γιαλιὰ τῶν παραθυριῶν τῶν πλούσιων σπιτιῶν, ποῦ ἦταν θολὰ ἀπ' τὸν ἀχνὸ τῆς μέσα ζέστης, φαινόταν κάποτε μορφή ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἀφοῦ ἐκαθίριζε τὸ γιαλι γιὰ νὰ δῆ καλλίτερα, ἐβλεπε μὲ χαρὰν τὸ χιόνι ποῦ ἔστρωνε, ποῦ ἐγέμιζε παντοῦ.

Οἱ διαβάται ἦσαν λίγοι στοὺς δρόμους. Ἐτρεχαν φυσῶντες τὰ δάκτυλά των, κτυπῶντες ἄλλοτε τὰ πόδια κατὰ γῆς, γιὰ νὰ τινάζουσι τὸ ἐπάνω τους χιόνι καὶ νὰ ξεμουδιάσουσι.

Οἱ καθημερινὴ θόρυβοι καὶ κρότοι δὲν ἠκούοντο παρὰ ὀλίγον. Τοὺς ἐπνίξε τὸ σιγὰ, ἀθόρυβα πίπτον χιόνι. Μὲ σκορπισμένον χιόνι στὴν τρύπα στρατιωτικοῦ μανδύα, ποῦ ἐσκέπαζε τὸ ἀσθενικὸν τοῦ σώμα, προχωροῦσε ἕνας ἐπαίτης. Σὲ κάθε του βῆμα στηριζόταν καλὰ στὸ ραβδί του καὶ ἔσερνε μὲ δυσκολία τὰ πόδια του. Φοροῦσε παπούτσια λαστιχένια ψηλά, ἀλλὰ σχισμένα, ποῦ ἄφιναν νὰ φαίνονται τὰ δάκτυλά του.

Τὸ χιόνι τὸν ἐκύκλωνε, ἐχόρευε τρελὰ γύρω του καὶ τὸν κτυποῦσε στὰ μάτια.

Ἐγύριζε τὸ κεφάλι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ζητῶν νὰ εὕρῃ καταφύγιον, βεβηθεῖα.

Τὰ πάντα κλειστὰ βλέπει, ὅλα ψυχρά.

Παντοῦ ἀπαντᾷ τὸ ψῦχος, τὴν ἐρημιὰ γιὰ αὐτόν.

Ὁ διαβάτης περνᾷ ταχὺς ἀπ' ἐμπρὸς του σπεύδων νὰ φθάσῃ στὸ σπίτι του, δὲν τὴν προσέχει, δὲν τὸν παρατηρεῖ.

Κτύπημα πόρτας ἠκούετο τότε.

Ἄνοιγε ἡ θύρα καὶ ἔκλειε μὲ ὀρμὴν μόλις ἤθελε εἰσελθῆ ὁ ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ, ρίχνουσα στὸ νοῦ, στὴν καρδιά τοῦ ἐπαίτη, ποῦ μόνος στὴ μέση τοῦ δρόμου περπατοῦσε στὰ χιόνια, ἄλλο ψῦχος δευμύτερο.

Μὲ συρμένο βῆμα φθάνει σὲ μιὰ θύρα, ὅχι πλούσιου ἐξωτερικοῦ οἰκίας.

Κτυπᾷ τὸ κουδούνι μὲ τρέμον χεῖρι καὶ κάθεται στὴ βαθμίδα ποῦ ἦτο γεμάτη χιόνι, περιμένει νὰ ἀνοίξουν. Μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι χωμένος στὸ μανδύα του, ριγῶν μένει.

Ἄκουει ἕνα βῆμα ἐλαφρὸ νὰ ἐρχεται. Τὸ βῆμα πλησιάζει. Σηκώνεται καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ ἀνοίγει ἡ πόρτα. Μὲ κεφαλὴ, ἕνα προσωπάκι ὀρσοερό μὲ κατακκόκινα μάγουλα, ἐξ αἰτίας τοῦ κρύου καὶ τῆς πλημμύρας τῆς ζωῆς ἐφάνη στὴν ἡμιανοιγμένη θύρα.

— Μπά! Ζητιάνος εἶνε! λέγει καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κλείσῃ τὴν θύρα.

— Κόρη μου, λίγο ψομί, πεθαίνω....



— Ὁ θεός νὰ σέ ἐλεήσει, τοῦ λέγουν τὰ ἄροσρὰ χεῖλη, τὰ γεμάτα ζωὴ χωρὶς νὰ ἐννοοῦν ὅτι δίδουν τὸν θάνατον.

Ἡ θύρα ἐκλείσει. Μένει ὁ ἐπαίτης παρὰ τὴν κλειστὴν θύραν μὲ μᾶτια δακρυσμένα. Πεινᾷ. Ἀρχίζει νὰ σκοτεινιάζῃ. Τὸ χιόνι πέφτει πυκνότερο.

Οἱ διαβάται περνοῦν ἀπ' ἐμπρός του χωρὶς νὰ τὸν προσέχουν. Γιατὶ νὰ προσέχουν στὴ δυστυχία; Καὶ μένει ὁ γέρος κάτω στὸ σκαλοπάτι τὸ χιονισμένο καὶ παρατηρεῖ χωρὶς νὰ προσέχῃ τοὺς διαβαίνοντας. Πεινᾷ. Κρυώνει. Τυλίγεται περισσότερο στὸ παλαιομανδύα, ἀλλὰ πάλι κρυώνει. Σκοτίνιασι. Τὰ ἄσπρα κομματάκια ἐξακολουθοῦν νὰ πέφτουν χορευόντας στὸν ἀέρα πρὸ τοῦ πέσουν στὴ γῆ, καὶ φαίνονται ὅσιν νὰ παλαίου χωρὶς νὰ νικῆσεν μὲ τὸ σκοτάδι καὶ ἄλλο δὲν κάμνουν παρὰ νὰ φαίνεται ἡ νύχτα πιὸ βαθιά.

Ὁ γέρος γέρνει στὸ σκαλοπάτι. Τὸ χιόνι ἀρχίζει νὰ τὸν σκεπάζει, ἀλλ' αὐτὸς δὲν προσέχει, δὲν ἐννοεῖ· συλλογίζεται. Ἐνθυμεῖται ἕνα παιδάκι πρὸ πολλῶν, πολλῶν χρόνων ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν οἰκίαν τὴν παλαιὰ τώρα, νέα τότε, ποῦ κατοικοῦσε. Ἐνθυμεῖται, ὅτι αὐτὴ τὴν ὥρα ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ, μὲ τέτιον καιρὸ καθόταν κοντὰ στὴ φωτιά, κοντὰ στὰ καίόμενα ξύλα, ποῦ καθὼς ἐκαίοντο ἔτριζαν καὶ πετοῦσαν σπῆθες. Πλησίον του λίγο πέρα πέρα μιὰ γυναῖκα μὲ γλυκεῖα ὄψι ἐπλεκε καὶ κοντὰ τῆς ἴστατο ἕνας ἄνδρας μὲ τίμιον καὶ τραχὺ πρόσωπον. Τὰ μᾶτια καὶ τῶν δύο ἐλαμπαν ἀπὸ εὐχαρίστησι ὅταν ἐστρέφοντο πρὸς τὸ παιδί.

Γιὰ αὐτοὺς ἦτο τὸ παιδί αὐτὸ ἡ ζωὴ καὶ ἡ εὐτυχία των.

Καὶ τὸ παιδί τὸ εὐτυχισμένο ποῦ ἀξέγνωιστο καθόταν κοντὰ στὴ φωτιά καὶ ἕνα μόνο σκεπτόταν, μὴ τοῦ καοῦν τὰ κάστανα ποῦ εἶχε μέσα νὰ ψηθοῦν, ἦτον αὐτός! Τὸ προσφιλὲς παιδί τὸ ἀρχοντιμένο, ποῦ τόσο τὸ προσέχουν οἱ γονεῖς του, μὴν κρυώσῃ, μὴν ταραχθῇ, ἦτον αὐτός!

Ἡ γυναῖκα καὶ ὁ ἄνδρας, τῶν ὁποίων ἡ μορφή τρεμοσβύνει στὸ βάθος τοῦ χρόνου, ἦσαν οἱ γονεῖς του.

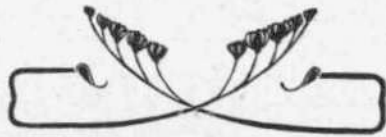
Καὶ ἐνῶ ὁ ἐπαίτης γυρμένος στὸ σκαλοπάτι, ὅπου τόσες φορές ἐπάξιζε εὐτυχῆς, θυμᾶται τὸν ἑαυτὸν του γεμάτο ζωὴ χάνει τὴν ζωὴν.

Φεύγει ἡ ζωὴ του, ἐνῶ τοῦ ἐρχεται ἡ ἀνάμνησις τῆς παρασμένης ζωῆς!

Εἰς τὰς βαθμίδας, εἰς τὴν θύραν καὶ ἐξω τῆς οἰκίας ποῦ ἐγεννήθη, ποῦ εἰσῆλθε εἰς τὸν κόσμον, ὁ ἐπαίτης, φύγει ἀπὸ τὸν κόσμον.

Τὸ χιόνι τὸν καλύπτει, τὸν σκεπάζει ὀλόκληρο, ὅσιν σάβανον ποῦ οἱ ἄκρες του ἦσαν ἀπέραντες.

A. N. Βουτυρῆς



## ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΛΓΙΟ

ΥΠΟ Κ. ΜΑΚΡΗ

### Ἡ ΘΑΛΑΣΣΑ ΣΤΗ ΣΗΡΑ

Βρέχει σιγανὰ. Ἡ πέτρας τοῦ ὁρόμου βρεμμένες γυαλίζουν στὸ φῶς τοῦ φωταερίου. Ἡ μοναξιά καὶ ἡ ἡσυχία ἐπικρατοῦν παντοῦ, καὶ δὲν διακόπτονται παρὰ μοναχὰ κάποτες σὲ κανένα δυνατὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῆς βροχῆς στὶς ὀμπρέλες μας.

Μοναχοὶ σχεδὸν ἀνεβαίνουμε σιγὰ καὶ κοπιαστικά, ἐγὼ κι' ὁ φίλος μου τὸ πιὸ συχναζόμενο ὄρομον τῶν Βρυξελλῶν, ποῦ ἀλλάζει στὴ μέση δύο φορές ὄνομα, καὶ ἀνεβαίνει ἐπάνω ἀνοικτόκαρδος καὶ χαρούμενος στὴ χαριτωμένη Βασιλικὰ πλατεῖα.

Λύεται ἡ γλῶσσα μας στὴ νέκρα καὶ στὴ σιωπὴ, καὶ ἀπὸ τὰ χεῖλη τοῦ φίλου μου διαφεύγουν ἀναμνήσεις παλῆς, ἀναμνήσεις θαλασσινῆς, εἰκόνες τῆς πατρίδας μας. Πεθαίνω ν' ἀκούω ἀναμνήσεις ποῦ ἔρχονται μόνες τους καὶ γεμίζει ἀπὸ εὐαρίστησι ἡ ψυχὴ μου, ὅταν καταλάβω, ἀπὸ τὰ ὀλοφάνερα σημεῖα π' ἀφήνουν στὸ πρόσωπον, πῶς εἶναι εἰλικρινεῖς, πῶς εἶναι ἀληθινῆς καὶ πραγματικῆς.

Ἐξακολουθοῦμε ν' ἀνεβαίνουμε, κι' ὅσο περιπατοῦμε ἡ βροχὴ γίνεται πιὸ σιγανή, μοναχὰ ἕνας κρότος, ἕνα βογγητό, ὅσιν βογγητὸ μαινομένης θαλάσσης ἀκούεται ἀπὸ μακρὰ. Στεκόμαστε· ἔχουμε τώρα φθάσει στὴν πλατεῖα. Ἡ χαριτωμένη καὶ ἀρμονικὴ πλατεῖα, ποῦ εἶναι ὅλη κίνησι καὶ ζωὴ τὴν ἡμέρα, εἶναι ἡσυχία, καὶ ἡ βροχὴ, ἡ σιγανὴ βροχίτσα τῆς δίνει ὕψος μελαγχολικὸ, ὕψος λυπημένο, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθῶναι νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ καὶ τὴ μεγαλοπρέπεια· γιατί εἶναι μεγαλοπρεπῆς, ὑπερήφανη, ἐπιδητικὴ, καὶ μάλιστα αὐτὴ τὴ στιγμή. Τὸ μεγάλο ἀγαλμα ποῦ εἶναι στημένο στὸ κέντρο τῆς μου φαίνεται θεώρατο, πελώριο· μολονότι χίλιες φορές τὸ εἶδα καὶ ἄλλες τόσες θὰ διάβασα τίς ἐπιγραφὰς ποῦ ἔχει ὀλόγουρά του, αὐτὴ τὴ στιγμή μου κάμνει ἄλλη ἐντύπωση. Ὡς ἕνας ὄγκος ἄμορφος, ὡς παμμυγεῖθης βράχος, ὅσιν ἕνα βουνὸ ἀπρόσιτον ὀρθώνεται ἔμπροστά μου, καὶ τὸ σκότος ποῦ εἶναι περιχυμένο ὀλόγουρα μὲ ἐμποδίζει νὰ τὸ διακρίνω. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως στὸ ἀμυδρὸ φῶς ποῦ ρίχνουν οἱ λαμπτήρες, ἀρχίζω νὰ διακρίνω ἕνα κάποιον διάγραμμα, νὰ συλλαμβάνω μιὰ κάποια μορφή, ὡς ποῦ ἐπὶ τέλους τελειῶν βλέποντας, ὅσιν ὄραμα, ὅσιν μιὰ ὄπτασις, τί λέγω! ζωντανὸ καὶ γεμάτο ἀπὸ σφρίγγος καθυλάρη ἔτοιμο νὰ ὀρμήσῃ ἐναντίον τῶν βαρβάρων, βαστῶντες στὸ χέρι τὴ σημαία τοῦ Χριστοῦ Godeffroie de Bouillon τὸν πρῶτον βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμ. Σκέψεις ἐπάνω σὲ σκέψεις κατακλύζουν τὸ κεφάλι μου, καὶ ὅλη ἡ ἱστορία, ἡ περιφημὴ ἱστορία τῶν σταυροφοριῶν διέρχεται ἀπὸ τὴν φαντασία μου, καὶ ὅσο ἀναπαρίσταται στὸ μυαλό μου τόσο περισσότερο θαυμάζω τὸν ἀρμονικὸν τώρα ἐκεῖνον βράχον, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀνδριάντος παριστάνει τὸ ἐνδοξότερον πρόσωπον τῶν ἱπποτικῶν ἐκείνων χρόνων.

Ὁ ἄνεμος τώρα φυσᾷ δυνατώτερα. Καὶ ἐνῶ διέρχεται ἀπὸ μέσιν ἀπὸ

τά κλαδιά καὶ τὰ φύλλα τοῦ ἀντικρυνοῦ πάρκου ἀνακατωμένοι μετὰ τὸ κρότο ποῦ κάμνουν τὰ πίπτοντα φθινοπωρινὰ φύλλα, πέρνει τέτοιο ἕνα ἀρμονικὸ καὶ εὐχάριστο στὴν ἀκοή ἤχο μ' ὅλη τὴν ἀγριότητά του, ποῦ ἀρχίζει νὰ μοῦ φαίνεται γλυκὸς καὶ κἄπως γνωστός, γιατί μοῦ ἐνθουμίζει ἄλλα πράγματα καὶ ἄλλους τόπους, ἂν ὄχι ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐκυρίευσε ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἂν ὄχι τόσον ἱερούς, προσφιλεῖς ὅμως καὶ ἀγαπητοὺς γι' αὐτά. Καὶ νομίζω πῶς βρίσκουμαι γιὰ μιὰ στιγμή, ἐπάνω εἰς κρημνοὺς μετὰ ἀποτόμους βράχους, καὶ πῶς βλέπω κάτω στὴ θάλασσα νὰ πλέουν τὰ πλεούμενα, ἢ πῶς διακρίνω κανένα ἀμυδρό τους φῶς, ἐνῶ τὸ πέλαγος βογκᾷ, καὶ τὰ κύματα σκάζουν ἄγρια καὶ μετὰ ταραχὴν στὴν ἀκροθαλασσιὰ. Καὶ πραγματικὰ ἐπάνω σ' αὐτὴ τὴ σκέψῃ μου τὸ βοῦύσμα ποῦ εἶχαμε ἀκούσει πρὸ ὀλίγου, γιὰ δευτέρη φορὰ ἀκούεται, αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ἄγριο καὶ διαβολεμένο. Καὶ μοῦ φαίνεται πῶς ὁ κρότος ἐκεῖνος καὶ τὸ βοῦύσμα ποῦ μᾶς προξενούσε φόβο καὶ ἀνατριχίλα στὸ κορμί, θαρρῶ πῶς προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀντικρυνὸν σκατοεινὴν καὶ ἄφωνα ἐκκλησιὰ, τῆς ὁποίας ἐξαφνα ἄν καμμιὰ σατανικὴ συναυλία ἄρχισαν νὰ κτυποῦν οἱ καμπάνες καὶ νὰ παίζου τὰ ὄργανα, στέλνοντας μακρὰ, στὰ πέρατα τοῦ κόσμου ἤχους ἀνατριχίλας καὶ φόβου.

Ἐξαφνα ἕνα βαρὺ κατακύλισμα ἐπάνω στὶς πέτρες μοῦ διέκοψε τὰς σκέψεις καὶ τὰς εἰκόνας ποῦ μοῦ παρουσίαζε ἡ φαντασία· εἶδα νὰ διασχίζῃ τὴν πλατεῖα ἕνα κάρρο πελώριο, ὀρθάνοικτο φορτωμένο ἀπὸ κρέατα σφαγμένων ζώων. Παρατήρησα ὀλόγυρά μου καλὰ καλὰ καὶ εἶδα πῶς ἄρχισε νὰ ζημερώνῃ καὶ πῶς τὸ κάρρο ἐκεῖνο ἔφερε τὴ ζωὴ.

Κ. Μακρῆς

## ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

ΓΝΩΜΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

Ο κ. ΚΡΟΥΜΠΑΧΕΡ

Ὁ ἐν Μονάχῳ σοφὸς καθηγῆτής τῆς Βυζαντινολογίας κ. Κ. Κρουμπάχερ ἔστειλε τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν, ὡς ἀπάντησιν εἰς τὸν κ. Ροντάκην ζητήσαντα τὴν σοφὴν του γνώμην. Ἡ ἐπιστολὴ ἐν μεταφράσει ἔχει οὕτως:

\* Ἀξιότιμε κύριε,

Ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς κλίσεως λέξεων ὅπως Βρύση, πόλη, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἑνὸς μεγάλου ἀγῶνος μεταξὺ τῆς Ἀθῆς καὶ τῆς Γῆς κλίσεως. Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τούτον ἡ Ἀθῆναι κλίσις ἐνίκησε στὸν ἐνικόν ἀριθμόν καὶ ἡ Γῆ στὸν πληθυντικόν· ἔτσι λέμε ἢ πόλη τῆς πόλης

καὶ οἱ κόρες τὲς κόρες. Ἡ κλίσις λοιπὸν τοῦ πόλις εἶναι ἕνα ἀνακάτωμα κομματιῶν Ἀθῆς καὶ Γῆς κλίσεως καὶ ἐπειδὴ τὸ ἴδιον ἀνακάτωμα παρουσιάζεται καὶ σὲ λέξεις ποῦ ἀρχικὰ ἐκκλίνοντο μετὰ τὴν πρώτη κλίσιν (κῆρη, κῆρης, κόρες) γι' αὐτὸ πολλοὶ γράφουν ἀπλῶς ὅλες τὲς λέξεις μετὰ ἢ καὶ δὲν προσέχουν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ποῦ καταλήγει εἰς εω. Ἀλλὰ καὶ ἡ παραλλαγὴ τοῦ εἶδους τῆς γραφῆς: ἡ πόλις ἔχει κάποιους λόγους, καὶ ὁ κ. Thumb τὴν παραδέχτηκε στὴ γραμματικὴν του, σελίδα 36, ἂν καὶ δὲν γνωρίζει τὴν γενικὴν πληθυντικὴν εω. Καὶ τὰ δύο λοιπὸν συστήματα ἔχουν λόγους ὑπὲρ ἑαυτῶν. Ἄν ἀληθινὰ ἡ γενικὴ πληθυντικὴ πόλιω(ν) εἶναι εἰς χρῆσιν, ποῦ δὲν τὸ εἴξεραι, τότες βεβαίως ἡ γραφὴ ἢ πόλις πρέπει νὰ προτιμηθεῖ.

Ἡ ἐπιχειρήσις χρειάζεται μεγίστην προσοχὴν ἢ ἐπιστημονικὴν ἐπιτυχία θὰ εἶναι ἀσφαλὴς ἂν ἐπιτύχετε νὰ γράψετε τὴν γλῶσσαν ποῦ ἀληθινὰ μιλιέται. Οἱ περισσότερες νεοελληνικὲς γραμματικὲς ἀποτυγχάνουν γιὰτὶ ἀφίονται στὴν ἐπίδραση τοῦ σχολείου καὶ ἔτσι σχηματίζουν τὴν φόρμας τους. Κι ὅμως τὸ μόνον ποῦ ὀφείλει νὰ κάμνῃ ἕνας γραμματικολόγος εἶναι ἡ προσπάθεια νὰ περιγράψῃ οἱ ἀέστοι κί ὄχι οἱ ἀνγεννοίτο.

Ἐχῶ τὴν πεποθησιν καὶ τὸ ὀμολόγησα πολὺ συχνὰ πῶς ἢ τότε καθιερωμένη καθαρῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ μπορέσει νὰ ἐξελεῖται ἀληθινὴ φιλολογία καὶ γι' αὐτὸ οἱ Ἕλληνες θὰ μένου ἕνας ἀφιλολόγητος λαός (ein litteraturloses Volk) ἂν δὲν πλάσσου ἑμὴν νέαν μετὰ τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν τοὺς γλῶσσαν καὶ φιλολογία.

Λεπτομερεῖαι γιὰ τὴν γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀνέπτυξα εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου μου «Ἑλληνικὰ ταξίδια». («Griechische Reise» Berlin 1886).

Δεχθεῖτε κ.τ.λ.

Κ. Κρουμπάχερ

